

3. MODIFISERTE MENNESKERETTIGHETER

Dagens tekst

Fra introduksjonen

Den 10. desember 1948 vedtok og kunngjorde De Forente Nasjoners Generalforsamling Verdenserklæringen om Menneskerettighetene, som er gjengitt i full tekst på de etterfølgende sider. Etter denne historiske begivenhet henstilte Forsamlingen til alle medlemsstater å bekjentgjøre Erklæringens tekst og «sørge for at den blir distribuert, framvist, lest og forklart spesielt i skoler og andre læreinstitusjoner ...

Fra kunngjøringen

*... som et felles mål (as a common standard of achievement) for alle folk og alle nasjoner, for at hvert individ og hver samfunnsmyndighet, med denne erklæring stadig i tankene, skal søke **gjennom undervisning og oppdragelse** å fremme respekt for disse rettigheter og friheter, og **ved nasjonale og internasjonale tiltak** å sikre at de blir allment og effektivt anerkjent og overholdt ...*

Fra artikkel 26.2

Undervisningen skal ta sikte på å utvikle den menneskelige personlighet og styrke respekten for menneskerettighetene og de grunnleggende friheter. Den skal fremme forståelse, toleranse og vennskap mellom alle nasjoner og rasegrupper eller religiøse grupper og skal støtte De Forente nasjoners arbeid for å opprettholde fred.

Menneskerettighetsdagen 10.12.1948

Det gode mot det onde. Tusenårsriket var feid ut av historien. De universelle menneskerettighetene ble kunngjort som a common standard of achievement. Startsignalet var gitt. Gjennom undervisning og oppdragelse, og sosiale og internasjonale tiltak, skulle sikres at hvert individ og hver samfunnsmyndighet stadig opererte med Verdenserklæringen som premissgiver.

Startsignalet var gitt. Men effektivt skulle det vise seg at ballen var lagt død.

«... a common standard of achievement ...» Jf. artikkel 1, andre setning:
De er utstyrt med fornuft og samvittighet og bør handle mot hverandre i brorskapets ånd.

Det er det som er poenget. Verdenserklæringen krever handling, handling i brorskapets ånd: Overvåkning av all verdens menneskerettighetssituasjon, lokalt, nasjonalt, globalt. Om noens menneskerettslige helse svikter, er det brorskapets plikt å tre til for å rette opp, lindre og beskytte. Er enkeltindividet eller gruppens menneskerettighetssituasjon truet, er det brorskapets oppgave å bygge opp beredskap rundt vedkommende. Brorskapet i denne sammenheng er *«alle medlemmer av menneskeslekten»*, det vil si det samme som *«hvert individ og hver samfunnsmyndighet»*. Organisering og utvikling av slike tjenester og mangfoldet av oppgaver som hører til, kan naturlig betegnes ***Klinisk menneskerettighetsarbeid.***

Én ting er sikkert. Mange oppgaver ligger ugjort. Artikkel 30 lyder:

Intet i denne erklæring skal tolkes slik at det gir noen stat, gruppe eller person rett til å ta del i noen virksomhet eller foreta noen handling som tar sikte på å ødelegge noen av de rettigheter og friheter som er nevnt i Erklæringen.

I dette tilfellet er den handlingen det er **ikke** å handle, jevngodt med *«handling som tar sikte på å ødelegge rettigheter og friheter som nevnt i Erklæringen.»*

Verdenserklæringens tekst står urørt, og vil ventelig forbli urørt. Som *universell* erklæring, og med uttrykk som *«a common standard of achievement»*, og *«for at hvert individ og enhver samfunnsmyndighet, med denne erklæring stadig i tankene»*, hviler en aura av opphøydhed og urørlighet over teksten. De konkrete modifiseringene gjøres derfor diskret, og ikke i Verdenserklæringens tekst, men i overgangene fra erklæring til konvensjoner, i gjeldende praksis, sedvane, lov og forskrift. Jeg vil i disse notatene bl.a. forsøke å holde norsk praksis opp mot Verdenserklæringen som målestokk, *«common standard of achievement»*. Observasjonene er gjort fra Rådgivningsgruppa i Trondheim i tiden 1995 – 2020.

«Man skal ikke plage andre, ...»

Eksempel – det å sende ut signaler:

I Stortingsmelding nr. 17 (2000-2001) ble drøftet gammel viten; Når vi behandler asylsøkere stygt, skremmer vi andre fra å komme til Norge for å søke asyl. Å behandle dem godt derimot, er som å invitere flere til å søke beskyttelse i Norge: «*Refugees welcome*».

Signalene, «*Push*» og «*Pull*», er ikke i samsvar med over siterte utdrag av Kardemommeloven. Tvert imot. De er eksempel på hva Verdenserklæringens innledning, andre avsnitt, omtaler som «... *tilsidesettelse av og forakt for menneskerettighetene ...*»:

Da tilsidesettelse av og forakt for menneskerettighetene har ført til barbariske handlinger ...

Verdenserklæringen selv er entydig. Jf. alle artiklene som begynner med ordet «*Ingen*» og hvorfra her siteres:

Artikkel 4:

Ingen må holdes i slaveri eller trelldom. Slaveri og slavehandel i alle former er forbudt.

Artikkel 5:

Ingen må utsettes for tortur eller grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff.

Artikkel 9

Ingen må utsettes for vilkårlig arrest, fengsling eller landsforvisning.

Artikkel 12

Ingen må utsettes for vilkårlig innblanding i privatliv, familie, hjem og korrespondanse, eller for angrep på ære og anseelse. Enhver har rett til lovens beskyttelse mot slik innblanding eller angrep.

Artikkel 15.2

Ingen skal vilkårlig berøves sitt statsborgerskap eller nektes retten til å forandre det.

Artikkel 17.2

Ingen må vilkårlig fratras sin eiendom.

Artikkel 20

Ingen må tvinges til å tilhøre en organisasjon.

Oppsummert: **«Man skal ikke plage andre, ...»**

«... man skal være grei og snill ...»

I Verdenserklæringens språk:

- *Plage andre* - *forfølge*
- *Være grei og snill* - *beskytte*

I prinsippet, det vil si Verdenserklæringen, er det bra å ta vare på flest mulig, best mulig. Men i norsk utlendingspolitikk, det vil si menneskerettighetene modifisert til norsk politisk virkelighet, er det en uttalt målsetning å transportere ut flest mulig. Vi observerer et politisk engasjement som matcher betegnelse «*apartheid*» og «*rasehygiene*».

Verdenserklæringens artikler 13 – 15 viser vei til beskyttelse:

Artikkel 13.

- 1. Enhver har rett til å bevege seg fritt og til fritt å velge oppholdssted innenfor en stats grenser.*
- 2. Enhver har rett til å forlate et hvilket som helst land innbefattet sitt eget og til å vende tilbake til sitt land.*

Artikkel 14.1:

Enhver har rett til i andre land å søke og ta imot asyl mot forfølgelse.

Artikkel 15:

- 1. Enhver har rett til et statsborgerskap.*
- 2. Ingen skal vilkårlig berøves sitt statsborgerskap eller nektes retten til å forandre det.*

Artikkel 14.1; har direkte sammenheng med Flyktningkonvensjonens artikkel 33 og Torturkonvensjonens artikkel 3.2; prinsippet om «*Non-Refoulment*»:

Det er absolutt forbud mot å sende noen til et sted eller situasjon hvor de risikerer forfølgelse/tortur.

Vi vet ikke hva som skjer med de som blir transportert ut. Vi har ikke oversikter, statistikker eller annet regnskap over deres videre skjebne.

Utlendingsmyndighetene er ikke behjelpelige med kontaktinformasjon. For Rådgivningsgruppa, som har hatt mange av dem som sine medlemmer, forsvinner de. Jf. artikkel 9.